

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

УДК 657.1.012.1:336.74

DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2025-13-5>**Безкоровайна Л. В.**кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний економічний університет

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Стаття присвячена дослідженню особливостей формування фінансової звітності підприємств в умовах цифрової економіки. Цифровізація економіки чинить суттєвий вплив на систему бухгалтерського обліку підприємств у цілому. Фінансова звітність є фінальною крапкою ведення обліку, а також є незамінним джерелом інформації для користувачів бухгалтерської інформації. Автоматизація бухгалтерського обліку дає можливість підвищити якісні характеристики фінансової звітності, дотримання яких вимагають міжнародні стандарти. Однак обґрунтовано, що не всі якісні характеристики фінансової звітності залежать від цифровізації економіки, частина їх у більшій мірі залежить від професійного судження та намірів бухгалтера. Автоматизація формування фінансової звітності забезпечує не просто дублювання паперових форм звітності, а формування її у форматі XBRL. Запропоновано доопрацювати форми фінансової звітності у цьому форматі таким чином, щоб наповнити їх довідковою інформацією, яка забезпечить користувачів необхідними даними про порядок формування показників, про законодавче регламентування відповідних господарських операцій, тощо.

Ключові слова: цифрова економіка, фінансова звітність, якісні характеристики фінансової звітності, XBRL-звітність, користувачі звітності, аналіз показників звітності.

Bezkorovaina Lidiia

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

IMPACT OF DIGITIZATION OF THE ECONOMY ON THE FORMATION AND USE OF FINANCIAL STATEMENT INDICATORS OF ENTERPRISES

The article is devoted to the study of the features of the formation of financial reporting of enterprises in the conditions of the digital economy. Touching on all spheres of activity of enterprises, the digital economy influences the process of reforming the accounting and reporting system of domestic enterprises. The purpose of the article is to study the impact of the digitalization of the economy on the reporting information of enterprises and the formation of author's developments on improving financial reporting in these conditions. The methods of analogy and grouping, analysis, synthesis, comparison, systematic and logical approaches were used as research methods. The digitalization of the economy has a significant impact on the accounting system of enterprises as a whole. Financial reporting is the final point of accounting, and is also an indispensable source of information for users of accounting information. Accounting automation makes it possible to improve the qualitative characteristics of financial reporting, compliance with which is required by international standards. However, it is substantiated that not all qualitative characteristics of financial reporting depend on the digitalization of the economy, some of them depend to a greater extent on the professional judgment and intentions of the accountant. Automation of financial reporting provides not just duplication of paper reporting forms, but its formation in XBRL format. It is proposed to refine financial reporting forms in this format in such a way as to fill them with reference information that will provide users with the necessary data on the procedure for forming indicators, on the legislative regulation of relevant business transactions, etc. It is determined that digitalization creates technical conditions not only for the formation of financial reporting, but also for its use for the purpose of analysis and forecasting. It is proposed to introduce such a function in the XBRL reporting format. The practical value of the article is that the application of conclusions and proposals will ensure increased analytical and qualitative characteristics of financial reporting indicators and will allow enterprises to attract more counterparties to interaction.

Keywords: digital economy, financial reporting, qualitative characteristics of financial reporting, XBRL reporting, reporting users, analysis of reporting indicators.

Постановка проблеми. Сучасні глобальні тенденції інформатизації суспільства та розвитку цифрової економіки знайшли відображення у низці законодавчих актів України. Вони визначають цілі, завдання та заходи державної політики у сфері впровадження інформаційних і комунікаційних технологій, спрямованих на розвиток інформаційного суспільства. Також окреслено напрями діяльності, які сприяють створенню необхідних умов для формування цифрової економіки країни, забезпе-

чуючи національні інтереси та стратегічні пріоритети. У процесі реалізації цих завдань у всіх секторах економіки ключову роль у підвищенні ефективності виробництва відіграватимуть цифрові дані. Їх активне використання сприятиме зростанню конкурентоспроможності держави, покращенню рівня життя громадян, економічному розвитку та зміцненню національного суверенітету. Охоплюючи всі сфери діяльності підприємств, цифрова економіка безпосередньо впливає на модерні-

зацію системи бухгалтерського обліку та звітності українських підприємств.

Фінансова звітність є джерелом інформації про діяльність підприємства для різних користувачів. Цифрова економіка суттєво змінює підходи до побудови і функціонування бухгалтерського обліку. При цьому вона надає великі можливості для удосконалення порядку формування показників фінансової звітності та їх використання для аналізу та прогнозування. Саме з допомогою цифровізації фінансова звітність може стати більш зручною та інформативною, що дозволить більш ефективно використовувати її для ухвалення відповідних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий вклад у вивчення формування та розвитку цифрових інформаційних технологій в економіці, зокрема у сфері бухгалтерського обліку, зробили наукові дослідження та практичні роботи вчених, серед яких: Р. Бойко, Р. Воронко [1], Д. Пілевич [3], П. Пуцентайло, А. Довбуш [4], О. Ретюнських [5], Н. Шматко [6] та багато інших. Проте, більшість наукових досліджень приділяють основну увагу цифровій формі бухгалтерського обліку, залишаючи недостатньо дослідженим питання формування фінансової звітності і умов цифровізації економіки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження впливу цифровізації економіки на звітну інформацію підприємств та формування авторських розробок щодо вдосконалення фінансової звітності в цих умовах.

Вклад основного матеріалу дослідження. Цифровізація економіки, безумовно, впливає на сучасну систему бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємств. Найбільш суттєвими аспектами цього впливу є такі:

1) оперативне використання інформації у фінансовій звітності:

- обмін даними всередині підприємства за допомогою локальних комп'ютерних мереж;
- використання Інтернету для внутрішнього обміну фінансовими звітами;
- обмін фінансовою інформацією через Інтернет із юридичними та фізичними особами, які взаємодіють із підприємством;

2) автоматизація обробки вхідної інформації – застосування спеціалізованих програм для автоматичного введення та обліку фінансових даних;

3) формування фінансової звітності – використання комп'ютерних технологій для обробки даних та складання звітних документів;

4) зміни у фінансових показниках:

- виникнення нових фінансових показників через цифровізацію та появу нових об'єктів обліку (наприклад, криптовалюти);
- зростання значення даних, що базуються на електронних ресурсах (зокрема, розширення клієнтських баз і електронних каталогів);

5) формати подання фінансової звітності – надання фінансових звітів в електронному форматі у вигляді:

- цифрових версій друкованих документів;
- звітності, розміщеної на офіційних вебресурсах підприємств;
- адаптованих електронних форматів (наприклад XBRL-звітності);

б) аналіз та перевірка фінансових даних – використання програмного забезпечення для перевірки та аналізу звітної інформації.

Виявилося, що цифровізація економіки торкається всіх стадій процесу – від складання звітності до обробки її показників.

Завдяки значним технічним і технологічним досягненням у сфері комп'ютерної техніки, комунікацій та інформатизації суттєво розширилися можливості оперативного обміну інформацією, яка використовується для підготовки звітності. Це сприяє зростанню швидкості обробки даних і надає підприємствам доступ до великого масиву необхідної інформації. Збільшення обсягу доступних даних дозволяє підвищити рівень деталізації фінансової звітності. Однак, поряд із позитивними змінами, зростання інформаційних потоків загострює проблему якості обробки даних. Вирішити це питання можна шляхом розробки нових програмних інструментів для ефективної роботи з великими обсягами інформації. Крім того, актуальним завданням стає інтеграція різних програмних засобів, що застосовуються у різних сферах діяльності підприємств, для забезпечення єдиного інформаційного простору та підвищення ефективності управлінських процесів [4].

Розвиток цифрової економіки відкрив можливість для автоматизованої обробки бухгалтерських даних та впровадження програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Водночас важливим залишається безперервне оновлення й удосконалення таких програм з урахуванням реформ бухгалтерського обліку та змін в економічному середовищі, в якому працюють підприємства. Система бухгалтерського обліку та фінансової звітності постійно оновлюється та адаптується, що зумовлено як змінами в економіці, так і необхідністю гармонізації з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Оскільки самі міжнародні стандарти постійно змінюються, національні бухгалтерські стандарти також потребують регулярного коригування відповідно до нових вимог. В таких умовах використання програмного забезпечення для бухгалтерського обліку та звітності вимагає ефективної взаємодії між фахівцями з програмування та спеціалістами з бухгалтерії, що є ключовим фактором у розробці якісних та актуальних програмних рішень. Адже програміст, не будучи фахівцем з бухгалтерського обліку, не завжди має можливість розібратися у всіх нюансах бухгалтерського законодавства і тому виникає необхідність залучення як консультантів при розробці бухгалтерських програм професійних бухгалтерів.

Іншим позитивним аспектом, пов'язаним з впливом цифровізації економіки, є можливість застосування програмних засобів для реалізації складних методик, що застосовуються для формування фінансової звітності. Так, наприклад, перед складанням звітності підприємствам необхідно протестувати на предмет знецінення деякі види активів. У випадку наявності знецінення бухгалтер має розрахувати показник відновлювальної вартості знеціненого об'єкта, обчислення якого вимагає застосування певної методики. Ще одним прикладом є визначення величини справедливої вартості, яка поступово стає все більш поширеною в обліку активів. У ряді випадків ці методики передбачають застосування математичних підходів. У всіх

таких ситуаціях безумовним помічником бухгалтера стають програмні засоби, проте застосування їх для складних розрахунків за тими чи іншими методиками жодною мірою не знижує значущості застосування професійного судження бухгалтера, оскільки тільки на основі цієї думки можна вибрати оптимальний метод обліку з варіантів, що допускаються бухгалтерськими стандартами.

Завдяки застосуванню комп'ютерної техніки, інформація, що міститься у фінансовій звітності, може подаватися не тільки на паперових носії, а також в електронному вигляді. Звітні форми, розміщені в електронному вигляді на сайтах підприємств, являють собою сукупність даних про показники діяльності підприємства у цифровій формі, а значить, є необхідним елементом цифрової економіки. Разом з тим, цей елемент може бути представлений на різних рівнях. Подання звітності в електронному вигляді – це, по суті, просте перенесення інформації з паперового на цифровий носій. При цьому зміст фінансової звітності, поданої у паперовому та цифровому вигляді, є ідентичним. Однак сучасна цифрова техніка може дати більші можливості для подання звітної інформації про діяльність підприємства, ніж просте копіювання даних паперових носіїв. Таке збільшення можливості забезпечується на сьогодні формуванням XBRL-звітності.

XBRL є гнучкою технологією, розробленою для ефективного обміну фінансовою інформацією між різними зацікавленими користувачами з можливістю застосування в будь-якій країні світу незалежно від мови подання [2].

Проблеми, пов'язані з формуванням XBRL-звітності, викликають інтерес наукового співтовариства [1, 5, 6]. При цьому багато авторів сходяться на думці про те, що цінність XBRL-звітності на сучасному етапі її використання неоднозначна і відзначають як її позитивні властивості, так і проблемні аспекти.

XBRL-звітність є яскраво вираженим видом звітної інформації, що зазнала впливу розвитку цифрової економіки. При цьому і сам формат представлення даних заснований на цифровому кодуванні, і використання такого формату інформації націлене на комп'ютерну обробку даних. Головне призначення XBRL-звітності у тому, щоб забезпечити скорочення часу на обробку звітної інформації підприємств з метою швидкого зіставлення такої інформації за великою кількістю підприємств. XBRL-звітність покликана забезпечити можливість контролю та аналізу звітних показників підприємств. Ці характеристики забезпечуються з допомогою певної уніфікації формату інформації різних підприємств, що дозволяє усунути такі відмінності у поданні звітної інформації, як структура звітів, різні назви статей. Ці властивості дають переваги XBRL-звітності порівняно із звичайним форматом фінансової звітності, тому цілком природно, що склалося певне коло користувачів, зацікавлених у XBRL-звітності. Разом з тим, аналізуючи практику, робимо висновок, що у XBRL-звітності поки що зацікавлені в основному контролюючі органи (банківські, податкові, статистичні тощо). Незважаючи на те, що цифровий формат XBRL-звітності дає простішу можливість здійснення аналізу показників звітності (за рахунок застосування відповідних програм обробки цифрових даних), кількість користувачів, які не належать до регулюючих та

контролюючих органів, поки що не так вже й велике. Причиною цього є те, що кодування інформації, яке здійснюється з метою формування XBRL-звітності дійсно усуває деякі невідповідності у форматах звітів різних підприємств, що сприяє підвищенню сумісності їхньої звітної інформації. Разом з тим повна сумісність лише форматом XBRL забезпечена бути не може, бо головними факторами, що впливають на сумісність показників звітності, є методики обліку, які обираються підприємствами. Нівелювати відмінності цих методик формат XBRL не може. Тому для XBRL-звітності зберігається така ж проблема забезпечення сумісності звітних показників, як і для звичайного формату фінансової звітності підприємств. Вирішення цієї проблеми пов'язане насамперед із грамотним застосуванням професійного судження бухгалтерів підприємств, а також забезпеченням умов, за яких бухгалтер буде зацікавлений у застосуванні тих варіантів та способів обліку, які націлені на отримання достовірних звітних даних (а не мають більшою мірою фіскальну спрямованість на зближення способів обліку у фінансовому та податковому обліку).

Цифрова економіка, що зачіпає всі аспекти формування та використання фінансової звітності, робить актуальним питання про те, якою мірою при цьому зачіпаються якісні показники цієї звітності, вимоги щодо яких регламентовані МСФЗ. Згідно з Концептуальними засадами фінансової звітності МСФЗ такими якісними характеристиками є: доречність (розкривається через характеристики: передбачувальна цінність, підтверджувальна цінність, суттєвість), правдиве подання (розкривається через характеристики: повнота, нейтральність, відсутність помилок), зіставність, можливість перевірки, своєчасність, зрозумілість [2]. У табл. 1 представлено авторське бачення того, якою мірою може вплинути на ці характеристики фінансової звітності цифровізація економіки.

Деякі із якісних характеристик фінансової звітності залежать від технічних можливостей формування чи обробки звітної інформації. Для таких характеристик застосування комп'ютерних засобів може суттєво підвищити їх рівень у фінансовій звітності. Так, наприклад, повнота забезпечується включенням до звітності всіх необхідних користувачеві звітності описів та пояснень. Трудомісткість ручного включення до звітності великого обсягу інформації може суттєво знизитися за рахунок застосування відповідних комп'ютерних програм. Застосування комп'ютерних засобів обробки звітної інформації може значно підвищити такі якісні характеристики, як передбачувальна цінність та підтверджувальна цінність, оскільки може спростити застосування складних методик розрахунку відповідних показників на підставі звітної інформації. Аналогічні міркування справедливі і для таких характеристик, як відсутність помилок, можливість перевірки, своєчасність.

Водночас є такі якісні характеристики фінансової звітності, які не можна суттєво підвищити за рахунок застосування програмних засобів формування чи обробки звітної інформації, оскільки забезпечення цих характеристик значною мірою залежить від грамотних дій бухгалтера та його намірів сформуванню якісної достовірної інформації. Так, наприклад, сама по собі програма не може визначити чи є інформація суттєвою

Таблиця 1

Залежність якісних характеристик фінансової звітності від цифровізації економіки

Якісні характеристики		Сутність якісної характеристики	Вплив цифровізації економіки на якісну характеристику
Основоположні	Доречність	Передбачувальна цінність	Підвищує цю характеристику за рахунок можливості використовувати програмні засоби для обробки звітної інформації
		Підтверджувальна цінність	Підвищує цю характеристику за рахунок можливості використання програмних засобів для обробки звітної інформації
		Суттєвість	Не підвищує цю характеристику, бо вона більше залежить від професійного судження бухгалтера
	Правдиве подання	Повнота	Підвищує цю характеристику за рахунок можливості використання програмних засобів для формування звітної інформації
		Нейтральність	Не підвищує цю характеристику, бо вона більше залежить від професійного судження та намірів бухгалтера
		Відсутність помилок	Підвищує цю характеристику за рахунок можливості використання програмних засобів для формування звітної інформації
Посилювальні	Зіставність	Не підвищує цю характеристику, бо вона більше залежить від професійного судження бухгалтера	
	Можливість перевірки	Підвищує цю характеристику за рахунок можливості використання програмних засобів для формування звітної інформації	
	Своєчасність	Підвищує цю характеристику за рахунок можливості використання програмних засобів для формування звітної інформації	
	Зрозумілість	Не підвищує цю характеристику, бо вона більше залежить від професійного судження та намірів бухгалтера	

Джерело: сформовано автором на підставі [2]

та доречною у фінансовій звітності. У МСФЗ відсутні будь-які числові критерії суттєвості і бухгалтер на основі свого професійного судження повинен визначити, чи вплине пропуск тієї чи іншої інформації на рішення користувачів звітності, чи не вплине. Наміром бухгалтера, а не технічними засобами забезпечується і характеристика нейтральності. Характеристики зіставності та зрозумілості інформації також забезпечуються грамотним професійним судженням бухгалтера і обраним методом обліку.

Оцінюючи вплив цифровізації економіки на якісні характеристики фінансової звітності, можна зробити висновок, що багато якісних характеристик фінансової звітності можна суттєво підвищити за рахунок покращення програмних засобів формування та обробки звітної інформації. Поряд з цим, слід визнати, що за всієї своєї значущості цифровізація не замінить грамотного бухгалтера та його здатність сформувати якісну інформацію про діяльність підприємства.

Розглянуті аспекти впливу цифрової економіки на формування, використання та якісні характеристики фінансової звітності показують, що загалом цифровізація колосально підвищує інформаційну цінність звітних даних підприємств. При цьому межі використання технічних цифрових засобів безперервно розширюються. У зв'язку з цим доцільно розглянути питання щодо вдосконалення підходів до формування фінансової звітності за таких умов.

Аналіз позитивних та проблемних сторін формування звітної інформації у цифровому форматі XBRL приводить до висновку, що, незважаючи на певний ступінь затребуваності, така звітність не забезпечує повною мірою всі потреби сучасних користувачів, хоча програмні засоби для ведення обліку та формування звітності підприємств безперервно вдосконалюються.

Сучасна комп'ютерна техніка забезпечує широкі можливості подання та обробки звітної інформації про діяльність підприємства, які можуть бути дуже корисними для користувачів цієї інформації. Звітні форми, що входять до складу фінансової звітності, надають інформацію про кожну групу (з урахуванням здійсненої бухгалтером деталізації статей звітності) об'єктів обліку. Ряд обставин, пов'язаних із відображенням цих об'єктів, може вимагати додаткових пояснень і ці пояснення передбачені у складі фінансової звітності. Однак у багатьох випадках ці пояснення досить об'ємні, в силу чого користувачі звітності повинні витратити чимало часу, щоб розібратися у всіх нюансах того, яким чином були підраховані ті чи інші суми у фінансових звітах. Уникнути такої кропіткої роботи користувачу може допомогти створення таких цифрових форм звітності, в яких було б передбачено користувацьке меню і була б забезпечена можливість натискання певних клавіш, розташованих біля кожного показника, отримати доступ до додаткової інформації, пов'язаної з визначенням величини цього показника. Наприклад,

якщо користувач звітності хоче уточнити критерії віднесення об'єктів до групи основних засобів. Поряд із показником «Основні засоби» в електронному бухгалтерському балансі може бути розташована клавіша, що дозволяє за її натискання відразу ж отримати таку інформацію. Натискання іншої клавіші поруч із показником основних засобів може забезпечити отримання інформації про методи нарахування амортизації за кожним видом основних засобів, суми амортизаційних відрахувань за звітний та попередні періоди. Ще одна клавіша може бути призначена для отримання інформації про наявність та величину переоцінки основних засобів. Можуть бути передбачені інші функціональні клавіші для забезпечення додаткової інформації про показник основних засобів підприємства. Аналогічні функціональні клавіші повинні бути передбачені і для інших показників у звітних формах. При цьому додаткова інформація про показники, одержувана натисканням відповідної клавіші, буде залежати від особливостей кожного об'єкту обліку та інформаційних інтересів користувачів щодо нього. Технічно розташування клавіш в електронних звітах можна забезпечити за рахунок меню зі спливаючими вікнами. Такі меню вже освоєно у багатьох програмних продуктах, однак поки що не передбачені для формування інформації, що міститься у фінансовій звітності підприємств.

Наведений приклад демонструє можливість полегшення користувачеві звітності одержання інформації з різних складових частин фінансової звітності для відповіді на питання, що його цікавить. Крім цього, електронні звіти можуть передбачати можливість забезпечення користувачів звітності додатковою інформацією, необхідною для вирішення того чи іншого питання користувача. Наприклад, підприємство здійснює переоцінку активів (наприклад, фінансових вкладень) за ринковою вартістю. У цьому випадку у користувача може виникнути інтерес щодо величин ринкових цін на аналогічні об'єкти, що стали підставою для переоцінки об'єкта, що розглядається. Увійшовши у відповідне меню, користувач може отримати цю інформацію. Іншим прикладом може бути бажання користувача отримати результати застосування альтернативних методик оцінки та обліку об'єктів. Припустимо, що підприємство застосовує для оцінки запасів, що вибувають способом ФІФО, але у користувача є бажання отримати інформацію про оцінку тих самих запасів, яка була б отримана шляхом застосування методу середньозваженої собівартості. Натискання відповідної клавіші може дати можливість користувачеві отримати цю інформацію.

Електронні фінансові звіти можуть забезпечувати можливість отримання як інформації про результати розрахунку тих чи інших звітних показників, так і можливість доступу до відповідної нормативної бази, яка стала підставою для цих розрахунків. Наприклад, підприємство здійснило розрахунок будь-яких показників, використовуючи нормативні установки галузевих нормативних документів. Меню відповідного електронного звіту може містити клавішу, що дозволяє отримати витримку з галузевого нормативного документа, що стала підставою для такого розрахунку. В базу даних при формуванні електронних звітів може бути закладено загальні нормативні документи з бухгалтерського обліку та звітності, галузеві нормативні

документи з бухгалтерського обліку та звітності, міжнародні стандарти фінансової звітності (якщо звітність підприємства складається відповідно до МСФЗ), правові документи, і навіть судова практика. Сенс ідеї у тому, щоб представити не весь текст нормативних документів, а лише витяги з них, на яких ґрунтуються розрахунки відповідних показників звітності підприємства. Перераховані можливості цифрових звітів забезпечують користувачів фінансової звітності необхідною додатковою інформацією, яка дозволяє їм прискорити розуміння того, яким чином було сформовано у звітності той чи інший показник, оцінити зв'язок показників із вибором методик обліку бухгалтерами підприємства, і навіть зіставити показники звітності аналізованого підприємства з показниками звітності інших підприємств.

Сучасні користувачі фінансової звітності прагнуть не тільки до розуміння того, яким чином було отримано показники фінансової звітності, але й до аналізу діяльності підприємства виходячи з показників його звітності. Щодо цього цифрова звітність може передбачати можливість використання користувачами меню із функціями економічного аналізу. Обираючи відповідні параметри цього меню, користувач може отримати значення коефіцієнтів, що його цікавлять та економічних показників.

Особливістю використання фінансової звітності в сучасній економіці є високий інтерес користувачів до її прогнозної цінності. Цифрова звітність може передбачати можливість забезпечення необхідних розрахунків для визначення прогнозів щодо діяльності підприємства виходячи з інформації фінансової звітності. Цифрова звітність може забезпечити отримання користувачами додаткової інформації у різних формах. Це може бути не лише текстова інформація, а й графіки, діаграми, таблиці.

Незважаючи на перераховані можливості цифрової звітності у забезпеченні користувачів звітності додатковою інформацією, пов'язаною з формуванням фінансових показників звітності, у користувачів можуть виникнути питання, які вимагатимуть потреби контакту з укладачами звітності. Цю проблему можна вирішити, передбачивши в системі цифрової звітності можливість спілкування із укладачами фінансової звітності у режимі online.

Надані додаткові можливості цифрової звітності дозволять суттєво підвищити інформативну цінність фінансової звітності підприємств. Враховуючи сучасний рівень розвитку програмних продуктів та технічних засобів, цілком можливо забезпечити ці додаткові можливості. Водночас виникає і проблема того, що формування додаткової інформації у таких цифрових звітах призведе до додаткових витрат з боку підприємств, що складають ці звіти.

Деякі додаткові можливості, передбачені цифровою звітністю, не призведуть до високих додаткових витрат складання. Наприклад, при розрахунку тих чи інших показників звітності бухгалтер уже використовує певні методики розрахунку. Для формування цифрових звітів йому буде потрібно лише розмістити відповідні формули для їх завантаження до бази даних цифрових звітів (власне це також у сучасних умовах можна здійснити за рахунок програмних засобів, які використовуються підприємством для формування звітності).

Регламентативні нормативні документи, що використовуються, прив'язані до розрахунку тих чи інших показників, можна закласти до бази даних цифрових звітів один раз, якщо підприємство не змінює суттєво напрямок своєї діяльності. Програмний продукт, який використовується для складання фінансової звітності, може включати і формули розрахунку показників економічного аналізу, формуючи таким чином у якості вихідної інформації відповідні коефіцієнти, розраховані на основі показників сформованої звітності. Це ж стосується методик, що застосовуються для визначення прогнозних показників діяльності підприємств.

Можливе збільшення вартості програмних продуктів, які застосовуються для формування цифрової звітності, за рахунок включених у них додаткових функцій, звичайно, призведе до додаткових фінансових витрат підприємства. Збільшити витрати на підготовку цифрової звітності може і необхідність збору та включення до її бази даних додаткової інформації (наприклад, ринкових цін на аналогічні об'єкти обліку тощо). Робота в режимі online з користувачами звітності може збільшити трудові витрати. Водночас перераховане збільшення витрат цілком можливо виправдати збільшенням вигід за рахунок більшої привабливості для користувачів звітності тих підприємств, які надають більший спектр інформації про свою діяльність, що забезпечує можливість для користувачів переконатися у конкурентоспроможності такого підприємства та високих перспективах його діяльності у здійснених прогнозах.

Для того, щоб забезпечити співвідношення витрат та вигід від формування цифрової фінансової звітності, технічна підтримка формування такої звітності має забезпечити підприємствам, які складають цю звітність, можливість вибору певного набору додаткових функцій такої звітності. У такому разі невеликі підприємства, яким не потрібно залучати велику кількість користувачів звітності, мало знайомих з їхнім підприємством, не застосовуватимуть у цифрових звітах весь набір додаткових інформаційних функцій. Великі ж підприємства, швидше за все, будуть зацікавлені у більшості додаткових функцій цифрової звітності, оскільки це зможе суттєво розширити їхню діяльність за рахунок залучення нових клієнтів.

Висновки. Дослідження підтвердило, що розвиток цифрової економіки має значний вплив на процес формування та використання фінансової звітності. Цифровізація сприяє покращенню якості інформації, що відображається у звітності, проте водночас породжує низку викликів, пов'язаних із впливом цифрових технологій на її достовірність та ефективність. Ці проблеми поступово вирішуються в ході еволюції системи бухгалтерського обліку та звітності в умовах цифрової трансформації. Розширення сфер застосування цифрових технологій створює нові можливості для вдосконалення звітності, підвищення її якості та інформаційної цінності, що є важливим для всіх користувачів фінансової інформації в сучасних умовах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко Р., Воронко Р. Формування та подання фінансової звітності у форматі XBRL: стан, проблеми та перспективи впровадження в Україні. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2020. № 61. С. 51–56. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/723/687> (дата звернення: 27.01.2025).
2. Концептуальні основи фінансової звітності. 2018. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf (дата звернення: 27.01.2025).
3. Пілевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3 (23). С. 149–157.
4. Пуцентейло П. Р., Довбуш А. В. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3–4. С. 140–151.
5. Ретюнських О. Фінансова звітність на підставі таксономії: відповідаємо на важливі запитання. *Аудитор України*. 2020. № 7–8 (296–297). С. 41–43.
6. Шматко Н. Формат XBRL: як підготуватися до подання фінансової звітності за таксономією МСФЗ. URL: <https://ibuhgalter.net/articles/477> (дата звернення: 25.01.2025).

REFERENCES

1. Boyko R., Voronko R. (2020) Formuvannya ta podannya finansovoi zvitnosti u formati XBRL: stan, problemi ta perspektivi vprovadzhennya v Ukraini [Formation and submission of financial statements in XBRL format: status, problems and prospects for implementation in Ukraine]. *Visnic LTEU. Ekonomichni nauki – Bulletin of the Lithuanian University of Economics*, vol. 61, pp. 51–56. Available at: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/723/687> (accessed January 27, 2025).
2. Konceptualni osnovi finansovoi zvitnosti [Conceptual framework of financial reporting]. (2018) Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf (accessed January 27, 2025).
3. Pilevich D. (2020) Transformaciya sistemi bukhgalterskoho obliku v umovah rozvitku cifrovih tehnologiy [Transformation of the accounting system in the context of the development of digital technologies]. *Problemi i perspektivi ekonomiki ta upravlinnya – Problems and prospects of economics and management*, vol. 3 (23), pp. 149–157.
4. Putsenteilo P. R., Dovbush A. V. (2021) Osnovni vektori rozvitku bukhgalterskoho obliku v umovah cifrovoi ekonomiki [Main vectors of accounting development in the digital economy]. *Innovatsiina ekonomika – Innovative economy*, vol. 3–4 (87), pp. 140–151.
5. Retyunskih O. (2020) Finansova zvitnist na pidstavi taksonomii: vidpovidayemo na vaghlyvi zapitannya [Taxonomy-based financial reporting: answering important questions]. *Auditor Ukraini – Auditor of Ukraine*, vol. 7–8 (296–297), pp. 41–43.
6. Shmatko N. Format XBRL: yak pidgotuvatisya do podannya finansovoi zvitnosti za taksonomieu MSFZ [XBRL format: how to prepare for the submission of financial statements according to the IFRS taxonomy]. Available at: <https://ibuhgalter.net/articles/477> (accessed January 25, 2025).